

Om ämnet hantverkskunskap

Ämnet hantverkskunskap består av fyra kurser som riktar sig mot olika mål (de numrerade punkterna i ämnets syfte). Kurserna är generellt skrivna och innehållet ska riktas mot valt yrkesområde.

Kursen *tradition och utveckling* (mål 1–3) omfattar historia, nutid och framtid inom yrkesområdet. Det historiska perspektivet på yrket skapar förståelse av nuläget och av förutsättningar och behov för morgondagens verksamhet. Kursen *material och miljö* (mål 4–7) behandlar grundläggande kunskaper om material som används inom yrkesområdet samt hur materialanvändning påverkar inte bara kvalitet och ekonomi utan även miljö och människa. Kursen ger en grund för fördjupningskurserna *material* (mål 4–5) respektive *miljö* (mål 4–5).

Inom hantverksyrken är tekniken central men arbetsmiljö- och materialkunskap samt produktkännedom är också viktigt för en yrkesutövare och får inte komma i skymundan för tekniken. Dessa delar behandlas mer teoretiskt i ämnet hantverkskunskap. Trots den teoretiska betoningen ska eleverna ges möjlighet att befästa sina kunskaper genom praktiskt arbete och laborativa inslag.

Ämnet kan läsas parallellt med ämnet *hantverk* för att ytterligare integrera de teoretiska kunskaperna i det praktiska arbetet.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang.

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

Begrepp i ämnets inledande text

Yrkesetiska frågor

Yrkesetik utgår ifrån allmän etik men fokuserar på regler, förhållningssätt, normer och värderingar i branschen.

Begrepp i kursen material och miljö

Påverkan på människor och miljö

Kursen behandlar hur användning, framställning och hantering av material och produkter i yrkesutövandet påverkar människor och miljö. Här ingår även materials ursprung och framställning. Man kan även behandla hur yrkesutövare och kunder genom sina val kan ha inflytande över hur material och produkter påverkar människor och miljö.

Fysisk och psykosocial arbetsmiljö

Både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön är av stor vikt för en hantverkare. Faktorer som påverkar arbetsmiljön kan belysas med exempel från elevernas arbetssituationer men också med hjälp av rollspel.

Arbetsmiljölagen, regler och föreskrifter

Regler och föreskrifter omfattar bland annat Arbetsmiljöverkets föreskrifter samt branschorganisationers, fackliga organisationers och leverantörers regler och rekommendationer.

EI- och brandsäkerhet

Varje arbetsplats ska ha rutiner för hur man undviker olyckstillbud och brand och för hur man agerar vid olyckstillbud eller vid brand. Rutiner, regler och föreskrifter kan behandlas utifrån exempel från elevernas APL-platser.

Agerande vid arbetsplatsrelaterade olycksfall

Arbetsrelaterade olycksfall kan vara allt från omplåstring av mindre sår till allvarliga arbetsrelaterade olyckor, såsom allvarligare klämskador eller hjärtstillestånd.

Begrepp i kursen tradition och utveckling

Historia, tradition och utvecklingsmöjligheter

Som hantverkare behöver man ha en yrkesidentitet. Identiteten utvecklas genom att vara verksam i yrket bland annat genom APL men också genom att reflektera över yrkets historia och utvecklingsmöjligheter. Genom att behandla hur yrket påverkats av samhällsutveckling och teknikutveckling skapas förståelse av yrket idag och dess utvecklingsmöjligheter. Vid studier av yrkets historia kan närliggande yrkesområdets historia belysas för en fördjupad förståelse av hur det egna yrket har påverkats och utvecklats.

Att arbeta med historiska verktyg, material, tekniker och metoder är ytterligare ett sätt att utveckla kunskaper om yrkets historia.

I kursen behandlas också hur utbildning inom yrkesområdet har skett och sker.

Förutsättningar för verksamhet

Genom att undersöka möjligheterna att starta verksamhet inom yrkesområdet lokalt, regionalt, nationellt eller internationellt kan man få svar på vad som krävs av individen för att etablera sig inom branschen.

Kultur- och stilhistoria

Genom att studera kultur- och stilhistoria inom hantverket kopplat till samhällsutvecklingen främjas en förståelse av dagens kultur, stil och mode. Det kan även bidra till att se framåt mot morgondagens trender.